

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 7715/15

לפני: כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

העותרים: 1. עבידיה
2. עבידיה
3. עבידיה
4. עבידיה
5. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברג

נגד

המשיבים: 1. שר הפנים
2. הוועדה לעניינים הומניטריים מיוחדים

עתירה למתן צו על-תנאי

בשם העותרים: עו"ד סיגי בן ארי
בשם המשיבים: עו"ד אודי איתן

פסק-דין

השופטת א' חיות:

עתירה זו הוגשה בשל העיכוב שחל במתן מענה לבקשתה של העותרת 1 (להלן: העותרת) לקבל מעמד בישראל מטעמים הומניטריים. כתשעה חודשים לאחר הגשת העתירה החליט שר הפנים (המשיב 1) ליתן לעותרת היתרי שהייה מתחדשים בארץ. על כן עתירה זו מיצתה את עצמה ונותר לדון בשאלת ההוצאות שעל פסיקתן עומדים העותרים.

הרקע לעתירה וטענות הצדדים לעניין ההוצאות

1. העותרת נולדה בכפר נחאלין שבאזור בית לחם ובשנת 2000 התחתנה עם תושב ישראל ועברה לגור עמו. לאחר שנולדו לבני הזוג שלושה ילדים (העותרים 2-4) נפטר בעלה של העותרת והיא נותרה חסרת מעמד בשטח ישראל. בעקבות כך, ביום 24.12.2014, פנתה העותרת לשר הפנים בבקשה לקבלת מעמד מטעמים הומניטריים לפי סעיף 1א3 לחוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003 (להלן: הוראת השעה). חרף פניות חוזרות ונשנות של באי כוח העותרת, הטיפול בבקשה התעכב וגם בחלוף כמעט שנה ממועד הגשתה לא ניתנה בה החלטה. ביום 12.11.2015, הוגשה העתירה דנן בה הלינו העותרים על כך שהמשיבים אינם מכריעים בבקשות למתן מעמד מטעמים הומניטריים בתוך מסגרת הזמן שנקבעה בסעיף 1א3(ד) להוראת השעה, דהיינו, בתוך חצי שנה מיום שהומצאו לוועדה לעניינים הומניטריים מיוחדים (המשיבה 2 – ולהלן: הוועדה ההומניטרית) כל המסמכים הדרושים. כמו כן הלינו העותרים על כך שהמשיבים אינם מסדירים את מעמדה של העותרת בארץ ואינם נותנים קדימות לטיפול בבקשתה חרף העובדה שהתחייבו לתת קדימות לטיפול בבקשות שעל פני הדברים מגלות עילה למתן מעמד מטעמים הומניטריים.

2. כתשעה חודשים לאחר שהוגשה העתירה, ביום 7.7.2016, הודיעו המשיבים כי שר הפנים החליט להעניק לעותרת היתרי שהייה מתחדשים בארץ מכוח הסמכות הנתונה לו בסעיף 1א3 להוראת השעה. בעקבות כך התבקשו העותרים להודיע האם הם עומדים על עתירתם. העותרים הודיעו כי הם מסכימים למחיקת העתירה אך ביקשו לפסוק לטובתם הוצאות ולהורות על השבת האגרה ששולמה על ידם. לטענתם, משך הטיפול בבקשה להסדרת מעמדה של העותרת חרג באופן ניכר ממסגרת הזמנים שנקבעה בסעיף 1א3(ד) להוראת השעה וזאת חרף פניות חוזרות ונשנות לקדם בה את הטיפול במהירות. העותרים סבורים כי אילו היו המשיבים פועלים בהתאם להוראות החוק ולהתחייבותם ליתן קדימות לבקשות שעל פניהן מגלות עילה למתן מעמד מטעמים הומניטריים, לא היה צורך בהגשת העתירה ומכאן שיש הצדקה לפסוק לטובתם הוצאות. המשיבים מצדם מותירים את ההחלטה בבקשה לפסיקת הוצאות לשיקול דעת בית המשפט, אך טוענים כי אם יוחלט לקבלה יש להתחשב בכך שהעותרים לא הציגו פירוט באשר לשיעור ההוצאות שבהן נשאו כתוצאה מהגשת העתירה. עוד טוענים המשיבים כי יש להתחשב בכך שהעתירה התייתרה מבלי שנדונה לגופה וכי לא מדובר בעתירה מורכבת.

3. משהוסדר מעמדה של העותרת בארץ מיצתה עתירה זו את עצמה ודינה להימחק כמוסכם. עם זאת, מקובלת עלי טענת העותרים כי יש לפסוק להם הוצאות.

השיקולים שיש להביא בחשבון במסגרת הכרעה בבקשה לפסיקת הוצאות בעתירה לבג"ץ נקבעו בפסק הדין שניתן על ידי כבוד הרשם דאז א' גילון בבג"ץ 842/93 אל נטאסרה נ' שר הבינוני והשיכון, פ"ד מח(4) 217 (1994) (להלן: עניין אל נטאסרה) ובהם: הצידוק בהגשת העתירה; מיצוי הליכים בפני הרשות טרם שהעותר פנה לבית המשפט; שיהוי בהגשת העתירה, ככל שיש כזה; ותרומת העתירה בהנעת הרשות לפעול (שם, בעמ' 219). כמו כן נפסק כי שיעור ההוצאות ייקבע בהתחשב בשלב שבו הסתיים הטיפול בעתירה, בהיקף המשאבים השיפוטיים שהושקעו בבירור וכן בהתחשב במשאבים שנדרש העותר להשקיע במסגרת התנהלותו מול הרשות ובעבודה שהשקיע בהכנת העתירה (שם, בעמ' 219-220). אמות-מידה אלה אומצו בפסקי דין שניתנו בבית משפט זה לאחר מכך (ראו: בג"ץ 100/16 מטיושקו נ' שר הפנים (22.2.2017) (להלן: עניין מטיושקו); בג"ץ 4573/15 שטבון נ' השר לענייני דתות (14.9.2016); בג"ץ 2998/16 אלמוג נ' רשות המיסים (10.7.2016); בג"ץ 5124/14 פלונית נ' רשות המיסים (20.3.2014)), והפכו להלכה הנוהגת.

4. בחינת המקרה דנן על פי אמות המידה שפורטו לעיל מובילה למסקנה כי העותרים זכאים להוצאות, ונראה כי גם המשיבים אינם חולקים על כך. סעיף 1א3(ד) להוראת השעה מורה לשר הפנים ליתן החלטה בבקשות לקבלת מעמד מטעמים הומניטריים "בתוך שישה חודשים מיום שהומצאו לוועדה כל המסמכים הדרושים" ואין חולק שההחלטה בבקשתה של העותרת לקבלת מעמד לא ניתנה בתוך מסגרת הזמן האמורה. המשיבים לא נתנו כל הסבר או צידוק לעיכוב שחל בטיפול בבקשתה של העותרת, ומהעתירה עולה כי למרבה הצער אין מדובר במקרה יחיד וכי משך הטיפול בחלק ניכר מהבקשות המופנות לוועדה ההומניטרית חורג ממסגרת הזמנים שנקבעה בחוק. עוד עולה מהעתירה כי אין מדובר בתופעה חדשה וכי עוד בשנת 2010 דרשו חברי ועדת הפנים של הכנסת לתגבר את כוח האדם בוועדה ההומניטרית וליתן מענה לבקשות המופנות אליה בתוך מסגרת הזמנים שנקבעה בחוק (ראו: פרוטוקול הדין משיבת ועדת הפנים והגנת הסביבה ביום 25.10.2010 והודעת הוועדה לעיתונות מאותו היום שצורפו כנספחים 16 ו-17 לעתירה). אכן, מהחומר שצורף לעתירה עולה שהליקויים בעבודת הוועדה נובעים מעומס העבודה הרב המוטל על חבריה. ואולם, ברור כי אין בעובדה זו כדי להצדיק חריגה שיטתית ממסגרת הזמנים שנקבעה בסעיף 1א3(ד) להוראת השעה ויפים לעניין זה דברי הנשיאה מ' נאור בעע"ם 2357/14 אסברוק נ' משרד הפנים (19.3.2015) אשר קבעה כי: "אני מוכנה לקבל שידי הוועדה

[ההומניטרית] עמוסות לעייפה. דומני שהפתרון הוא בהגדלת מספר הוועדות. דווקא בגלל שלעניינים הומניטריים אין שיעור, ראוי לגלות יותר רוחב לב בגישה אל הוועדה". מטעמים אלו יש לקבוע כי במקרה דנן הייתה הצדקה להגשת העתירה.

גם על השאלה האם העותרים מיצו הליכים טרם הגשת העתירה יש להשיב בחיוב. כמפורט לעיל, באי כוח העותרים פנו פעם אחר פעם למשיבים במטרה להחיש את הטיפול בבקשתה של העותרת וליתן לה קדימות ורק משלא קיבלו מענה ענייני לפניותיהם עתרו לבית המשפט. יצוין בהקשר זה כי בקשתם של באי כוח העותרים ליתן קדימות לטיפול בעניינה של העותרת היה לה על מה שתסמוך והיא הוגשה בהתאם להסכמות שהושגו עם המשיבים לפיהן תינתן קדימות לטיפול בבקשות שעל פניהן מגלות עילה למתן מעמד מטעמים הומניטריים (ראו: מכתב באת כוח רשות האוכלוסין וההגירה לבא כוח העותרים מיום 3.3.2014 שצורף כנספח 19 לעתירה). הסכמות אלו ראויות הן ויש לקוות כי המשיבים יפעלו על פיהן בעתיד ויעגנו אותן בנהלים. אשר לשאלה האם הגשת העתירה הניעה את המשיבים לפעולה, נראה כי גם עליה יש להשיב בחיוב. ייתכן שהעותרת הייתה מקבלת את מבוקשה גם אלמלא הייתה פונה לבית המשפט, אך נראה שהגשת העתירה קיצרה את משך הטיפול בבקשתה ודי בכך כדי לקבוע שהיה בהגשת העתירה לתרום לקבלת הסעד המבוקש (ראו: עניין מטיושקו, בפסקה 13). כמו כן, העתירה אינה לוקה בשיהוי.

הנה כי כן, במקרה דנן מתקיימים כל הטעמים לפסיקת הוצאות שנמנו בעניין אל נטאסרה.

5. בכל הנוגע לשיעור ההוצאות יש להביא בחשבון את העובדה שהעתירה התייגרה טרם שנדונה לגופה וכי לא מדובר בעתירה מורכבת אשר הטיפול בה הצריך משאבים שיפוטניים רבים. מנגד, לא ניתן להתעלם מכך שהעיכובים בעבודת הוועדה ההומניטרית מאלצים רבים מהפונים אליה להגיש עתירות דוגמת העתירה דנן אשר ניתן היה לייתרן. לבסוף, יש להתחשב גם בהתנהלותם הדיונית של המשיבים במסגרת העתירה דנן המצדיקה כשלעצמה פסיקת הוצאות לטובת העותרים (ראו החלטות מיום 10.7.2016 ומיום 2.2.2017).

בהתחשב במכלול השיקולים האמורים העתירה מיצתה את עצמה ודינה להימחק אך המשיבים ישלמו לעותרים הוצאות משפט ושכר טרחת עורך דין בסך כולל של 10,000 ש"ח.

הבקשה להחזר אגרה תועבר לטיפול הרשמים.

ניתן היום, י' באדר התשע"ז (8.3.2017).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 15077150_V20.doc גק
מרכז מידע, טל' 077-2703333 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il